

Det var formodentlig elever med navne som Amanda, Rebekka og Christoffer, der satte sig forrest i klassen, da 1.g'erne for nylig begyndte på gymnasiet, mens eksempelvis Shubair og Karina befolkede de bageste række. For modsat folkeskolen vælger man selv sin fysiske plads i gymnasiet. Men sådan burde det måske ikke være, for valget er hverken frit eller uden betydning for hvem der bliver inkluderet i gymnasiet, viser ny forskning.

Jo bedre man kender gymnasiekulturens usynlige koder, desto mere tilbøjelig er man til at sætte sig tættest på tavlen, hvor man bliver hørt og set. I kampen om de gode pladser faglige og sociale status taber de unge, der kommer fra familier uden studentereksamen, og dem er der flere af i dag, hvor 7 af 10 unge tager en ungdomsuddannelse som stx, hf, htx eller hhx.

Lærerne må derfor tage ansvar for, hvor gymnasieeleverne skal sidde, mener Susanne Murning, der har skrevet ph.d. ved Aarhus Universitet, om hvordan man finder sig til rette i gymnasiet.

»Idealet om, at eleverne selv vælger plads, gavner dem, der kan i forvejen. Hvis man ønsker, at flere klarer sig bedre, skal man give dem rammerne for det ved eksempelvis at sætte eleverne sammen i makkerpar og grupper og skifte imellem, hvordan de placeres i rummet,« siger hun.

Aktive og passive pladser

I mange gymnasieklasser står bordene på lange rækker, og den indretning gør en stor forskel. Nogle stole indbyder til at være aktiv, mens andre skaber passivitet. Pladserne får en symbolsk værdi, der enten signalerer seriøsitet og faglig sikkerhed eller det modsatte.

»Første række bliver typisk besat af dem, der er mest sikre på gymnasiekulturen både fagligt og socialt, for heroppe har de mulighed for at vise læreren deres engagement ved at tage ordet. De har også lettere ved at koncentrere sig om undervisningen, fordi de ikke bliver distraheret af at kigge henover andres computerskærme med spil og åbne Facebook-profiler,« siger Susanne Murning.

Helt anderledes er det på de bagerste rækker, der snarere symboliserer faglig usikkerhed og mindre seriøsitet omkring skolearbejdet.

»Man kan skjule sig, hvis man er uforberedt, og generelt får eleverne på bageste række væsentligt mindre mulighed for at deltage i den dominerende undervisningsform, hvor læreren er i dialog med en elev af gangen. Man er også mere sårbare over for

2

Giv 1.g'erne plads

Flere gymnasieelever vil klare sig bedre, hvis lærerne tør fordele pladserne frem for at lade eleverne selv vælge stol, siger ph.d. SUSANNE MURNING, der gør op med »frit valg på alle pladser«.

Af ANNETTE HAUGGAARD

»Idealet om, at eleverne selv vælger plads, gavner dem, der kan i forvejen.«

de andres vurdering, når man siger noget, og de andre skal vende sig om for at lytte,« siger Susanne Murning.

Svært at løbe fra pladsen

Gymnasiepladsernes sociale hierarki bliver skabt af vaner og tryghed og kommer nemt til at forstærke allerede eksisterende sociale mønstre.

»Eleverne sætter sig i begyndelsen ved siden af dem, de kender i forvejen, eller dem de synes ligner dem selv mest, og i løbet af kort tid får det en selvforstærkende effekt. Når man sidder ved siden af hinanden, arbejder man også sammen og søger hinanden i frikvartererne,« siger hun.

Det kan være svært at bryde ud af. Susanne Murning har blandt andet oplevet en dreng, der ville være bedre til matematik og derfor flyttede frem i lokalet for at øge sin koncentration og kontakt med læreren. Reaktionen var tilråb fra de tidligere sidekammerater, som kaldte ham en tøffelhel.

»Det kræver stort overskud at skifte position, fordi du indirekte viser, at du vil noget andet end dem fra din egen gruppering, og det bliver bemærket. Man skifter sjældent plads med mindre en autoritet gør det for en,« siger hun.

Ændret kultur engagerer flere

Derfor opfordrer Susanne Murning også gymnasielærere til at gribe ind i elevernes placering i klasselokalet.

»Lærerne genkender pladsernes betydning, men de tænker, at elevernes placering er udtryk for deres egenskaber. At dem på forreste række faktisk er seriøse, og de andre er dovne, men det er i høj grad også noget eleverne bliver i og med placeringen. Lærerne forstærker mekanismen ved at overlade placeringen til det frie valg,« siger hun.

I sin forskning har Susanne Murning også observeret gymnasieklasser, hvor eleverne fik tildelt faste pladser, blev placeret i hesteko eller i faste makkerpar. Og det har en positiv effekt.

»Eleven, der tidligere larmede og irriterede på bageste række, begynder at deltage i timerne, fordi han eller hun sidder oppe på forreste række eller ved siden af hende, der formår at være mere fokuseret og deltagende i undervisningen. Det viser, at der er to 'knappe' at skrue på; hvor man sidder og ved siden af hvem. Men det kræver mod at ændre på kulturen,« siger Susanne Murning.

Der vil være elever, som opponerer, fordi de har fundet dem, de vil arbejde sammen med, og fordi de gerne vil sidde på forreste række, hvor man lærer bedst, fortæller hun.

»Man skal huske, at alle lærer bedste på forreste række, men betingelserne for at kæmpe for egen sag er ulige fordelt, og hvis det kun er de samme 5-6 elever, som siger noget i timerne og rigtig får noget ud af undervisningen i gymnasiet, så kan man jo godt spørge, hvorfor alle de andre skal være der.«

SUSANNE MURNING

Ph.d. fra Institut for Uddannelse og Pædagogik (DPU), Aarhus Universitet og post.doc. ved Center for Ungdomsforskning ved Aalborg Universitet. Hun forsker i unge og uddannelse med fokus på gymnasiet.